

OBSAH

	Předmluva	11
	MINERALOGIE	13
1.	Úvod	13
2.	Všeobecná mineralogie	16
2.1	Vnitřní stavba nerostů	16
2.2	Vnější tvar nerostů	19
2.2.1	Krystalografie	19
2.2.2	Růst krystalů	19
2.2.3	Geometrie krystalů	20
2.2.4	Jednoduché krystalové tvary, spojky a srostlice	21
2.2.5	Krystalové plochy základní a odvozené	22
2.2.6	Značky (symboly) krystalových ploch	24
2.3	Krystalové soustavy	25
2.3.1	Soustava trojklonná	25
2.3.2	Soustava jednoklonná	26
2.3.3	Soustava kosočtverečná	26
2.3.4	Soustava čtverečná	27
2.3.5	Soustava šesterečná	29
2.3.6	Soustava krychlová	31
2.4	Fyzikální vlastnosti nerostů	32
2.5	Chemické vlastnosti nerostů	38
2.6	Určování nerostů	40
3.	Vznik a výskyt nerostů v přírodě	42
3.1	Vznik pegmatitů	44
3.2	Pneumatolyticky-hydrotermální procesy	44
3.3	Vznik nerostů za obyčejných teplot	46
3.4	Metamorfóza	46
3.5	Druhotné přeměny nerostů	48
4.	Přehled soustavné (systematické) mineralogie	49
4.1	Prvky	49
4.1.1	Nekovy	49

4.1.2	Kovy	51
4.2	Sírníky	52
4.3	Halovce	55
4.4	Kyslíčnky	56
4.5	Soli kyslíkatých kyselin	60
4.5.1	Uhlčitany	60
4.5.2	Křemičitany (silikáty)	63
4.5.3	Sírany	71
4.5.4	Wolframany	73
4.5.5	Fosforečnany	73
4.5.6	Dusičnany	73
4.6	Nerosty organického původu	74
	PETROGRAFIE	75
5.	Úvod.	75
5.1	Rozdělení hornin	76
5.2	Nejdůležitější fyzikální a technické vlastnosti hornin	77
6.	Horniny vyvřelé (magmatické)	79
6.1	Magma a jeho krystalizace	80
6.2	Struktury a textury vyvřelin	81
6.3	Rozdělení vyvřelých hornin	83
6.3.1	Horniny alkalicko-vápenaté	85
6.3.1.1	Horniny s křemenem	85
6.3.1.2	Horniny bez křemene	88
6.3.2	Horniny alkalické	92
6.3.2.1	Horniny bez foidů	93
6.3.2.2	Horniny s foidy	93
6.3.3	Pyroklastické horniny	94
6.4	Praktické použití vyvřelin	94
7.	Horniny usazené (sedimentární)	96
7.1	Vznik usazených hornin	96
7.2	Nerostné složení sedimentů	99
7.3	Rozdělení usazených hornin	99
7.3.1	Sedimenty klastické (úlomkovité)	100
7.3.2	Sedimenty chemické	105
7.3.3	Sedimenty ústrojného (organogenního) původu — biolity	107
8.	Horniny přeměněné (metamorfované)	111
8.1	Přehled metamorfovaných hornin	115
8.1.1	Kontaktně přeměněné horniny	115
8.1.2	Regionálně přeměněné horniny	116
8.1.2.1	Parabřidlice	116
8.1.2.2	Ortobřidlice	119
8.1.2.3	Migmatity (smíšené horniny)	121
9.	Hlavní principy určování hornin	123
	GEOLOGIE	125
10.	Úvod.	125

11.	Země	126
11.1	Vznik Země a její vývoj	126
11.1.1	Předgeologický vývoj Země	127
11.1.2	Geologie planet (planetologie)	128
11.2	Stavba a složení zemského tělesa	129
11.3	Stěhování kontinentů - kontinentální drift	134
12.	Geologie dynamická	137
12.1	Změny zemské kůry způsobené vnitřními (endogenními) silami	137
12.1.1	Pohyby zemské kůry	138
12.1.1.1	Pohyby pevninotvorné (epirogenetické)	138
12.1.1.2	Pohyby horotvorné (orogenetické)	139
12.1.2	Zemětřesení	142
12.1.3	Magmatismus a vulkanismus	146
12.2	Změny povrchu Země činiteli vnějšího původu (exogenními)	148
12.2.1	Působení atmosféry, hydrosféry a biosféry na zemskou kůru	150
12.2.1.1	Zvětrávání	150
12.2.1.2	Voda v zemské kůře	153
12.2.1.3	Geologická činnost větru	162
12.2.1.4	Geologická činnost organismů	165
12.2.1.5	Sedimentace (usazování) — hromadění přenášeného materiálu	166
12.2.2	Vývoj tvaru zemského povrchu	166
12.2.3	Geologická činnost člověka. Ochrana přírody	170
13.	Geologie strukturní	172
13.1	Původní (primární) struktury	173
13.1.1	Struktury sedimentů	173
13.1.1.1	Vrstva, souvrství, proplástky	173
13.1.1.2	Souhlasné a nesouhlasné uložení	174
13.1.1.3	Vúdčí horizonty a vúdčí zkameněliny	177
13.1.1.4	Usazování vrstev	178
13.1.1.5	Geologické (stratigrafické) podloží a nadloží. Strop a počva	180
13.1.1.6	Závislost dobývateľnosti ložiska na mocnosti a úložních poměrech	182
13.1.2	Úložní poměry vyvřelin	183
13.1.2.1	Hlubinná a podpovrchová magmatická tělesa	183
13.1.2.2	Povrchová tělesa (výlevná)	184
13.2	Druhotné (sekundární) struktury	184
13.2.1	Poruchy geologických těles	184
13.2.1.1	Tektonické poruchy bez přetržení	185
13.2.1.2	Tektonické poruchy s přetržením	190
13.2.2	Význam tektoniky při průzkumu a těžbě nerostných surovin	194
13.3	Stavba pohoří	200
14.	Základy geologického mapování	202
14.1	Určování polohy vrstev a dislokací v prostoru	202
14.2	Výchozy geologických těles a jejich průběh na zemském povrchu	207
14.3	Metody geologického mapování	210
14.4	Vlastní geologické mapování v terénu	211
14.5	Ověření geologické mapy povrchovými průzkumnými díly	214

14.6	Druhy geologických map. Geologické profily	215
14.7	Geologické důlní mapování	217
15.	Geologie historická (dějiny zemské kůry)	221
15.1	Určování stáří hornin a geologických těles	227
15.1.1	Relativní stáří	227
15.1.2	Absolutní stáří hornin	231
15.2	Horotvorné procesy v historii Země, jejich vliv na utváření zemského povrchu a na vývoj života na Zemi	231
15.3	Charakteristika jednotlivých útvarů	235
15.3.1	Prahory - archaikum (archozoikum)	235
15.3.2	Starohory - proterozoikum	236
15.3.3	Prvohory - paleozoikum	237
15.3.4	Druhohory - mezozoikum	245
15.3.5	Třetihory - kenozoikum (terciér)	247
15.3.6	Čtvrtohory - antropozoikum (kvartér)	248
16.	Regionální geologie ČSSR	251
16.1	Geologická stavba ČSSR	253
16.1.1	Český masív	253
16.1.2	Karpatská soustava	270
17.	Ložiska nerostných surovin	277
17.1	Význam a druhy ložisek nerostných surovin	277
17.2	Vznik a klasifikace ložisek nerostných surovin	278
17.2.1	Ložiska endogenní (magmatogenní)	279
17.2.1.1	Magmatická ložiska	279
17.2.1.2	Pegmatitová ložiska	280
17.2.1.3	Pneumatolytická a hydrotermální ložiska	281
17.2.1.4	Metamorfní a metamorfovaná ložiska	283
17.2.1.5	Vztah rudných žil k vyvřelinám	284
17.2.2	Ložiska exogenní	286
17.2.2.1	Ložiska zvětralinová	286
17.2.2.2	Ložiska infiltrační	287
17.2.2.3	Ložiska sedimentární	288
17.3	Hospodářský, politický a strategický význam ložisek	288
17.4	Rudná ložiska	290
17.4.1	Ložiska železných rud	292
17.4.2	Ložiska manganových rud	297
17.4.3	Ložiska chromových, niklových a kobaltových rud	300
17.4.4	Ložiska cínových, wolframových a molybdenových rud	304
17.4.5	Ložiska měděných rud	308
17.4.6	Ložiska olovených a zinkových rud	311
17.4.7	Ložiska stříbrných rud	317
17.4.8	Ložiska rtuťových rud	319
17.4.9	Ložiska antimonových, arzenových a vizmutových rud	320
17.4.10	Ložiska hliníkových rud	322
17.4.11	Ložiska uranových rud	324
17.4.12	Ložiska zlatých rud	326
17.5	Ložiska nekovových nerostných surovin	329
17.5.1	Ložiska vápence	331
17.5.2	Plastické suroviny	333
17.5.3	Křemenné suroviny	338

17.5.4	Štěrký, štěrkopisky a lomový kámen	341
17.5.5	Ostatní nekovové suroviny	344
17.5.6	Nové použití tradičních nerudných surovin	355
17.6	Ložiska kaustobiolitů	355
17.6.1	Kaustobiolity řady uhelné	355
17.6.1.1	Rašeliny	358
17.6.1.2	Vznik uhlí	360
17.6.1.3	Typy uhelných ložisek	361
17.6.1.4	Petrografie uhelných kaustobiolitů	362
17.6.1.5	Fyzikální vlastnosti uhelných kaustobiolitů	364
17.6.1.6	Chemicko-technologické vlastnosti uhelných kaustobiolitů	364
17.6.1.7	Ložiska černého uhlí v ČSSR	367
	Hornoslezská pánev	367
	Dolnoslezská pánev	377
	Středočeské pánve	380
	Rosicko-oslavanská pánev	385
	Ostatní karbonská ložiska v Českém masívu	387
	Karbon na Slovensku	387
17.6.1.8	Ložiska hnědého uhlí v ČSSR	387
	Pánev Chomutovsko-ducheovsko-teplická	387
	Pánev Sokolovsko-loketská	392
	Pánev Chebská	394
	Méně významné pánve v Čechách a na Moravě	395
	Třetihorní ložiska v karpatské soustavě	395
	Jihomoravské pánve	396
	Pánve Handlovská a Novácká	397
	Modrokameňská pánev	399
	Východoslovenská pánev — Podvihorlatská	399
17.6.1.9	Nejdůležitější uhelná ložiska zahraniční	399
17.6.2	Kaustobiolity řady živíčné	403
17.6.2.1	Pojem, rozdělení a vznik živíc	403
17.6.2.2	Ložiska ropy v ČSSR	406
17.6.2.3	Světová ložiska ropy	408
18.	Vyhledávání a průzkum ložisek nerostných surovin	410
18.1	Vyhledávací výzkum	411
18.1.1	Geologický výzkum	411
18.1.2	Geofyzikální výzkum	413
18.1.3	Mineralogický, petrografický a paleontologický výzkum	421
18.1.4	Geochemická prospekce	422
18.2	Geologický průzkum	424
18.2.1	Vyhledávací průzkum	425
18.2.2	Předběžný průzkum	426
18.2.3	Podrobný průzkum	428
18.2.4	Současný stav ložiskového průzkumu v ČSSR	429
18.2.5	Těžební průzkum	431
18.3	Geologická dokumentace	431
19.	Výpočet zásob ložiska, oceňování a klasifikace	435
19.1	Výpočet zásob ložiska	435
19.2	Oceňování a klasifikace zásob pevných nerostných surovin	439
19.3	Schvalování výpočtu zásob. Odevzdání prozkoumaného ložiska těžbě	441

19.4	Výrubnost a výpočet ztrát při těžbě	443
20.	Těžební geologie a hlavní úkoly důlní geologické služby	444
	Ochrana nerostného bohatství.	444
21.	Organizace geologické služby v ČSSR	447
22.	Laboratorní cvičení	449
22.1	Laboratorní cvičení z mineralogie	449
22.2	Určování hornin makroskopicky a mikroskopicky	456
	Literatura	461